

ДУ “Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України”
ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України”

ВІСНИК
СОЦІАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ
ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

1 (59) / 2014

The state establishment “Ukrainian Institute of Strategic Researches Ministry of
Health of Ukraine”

SHEI “Ternopil State Medical University by I.Ya. Horbachevsky
Ministry of Health of Ukraine”

BULLETIN
OF SOCIAL HYGIENE
AND HEALTH PROTECTION
ORGANIZATION OF UKRAINE

SCIENTIFIC AND PRACTICAL JOURNAL

Київ – 2014
Тернопіль – 2014

Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 374 від 23.03.99
Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2014 № 1(59)
Науково-практичний журнал

Періодичність виходу – щоквартально
Заснований у січні 1999 р.

Засновники: ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»
і ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»

Видавець: ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор **С.О. Линник**

Ю.В. Вороненко, О.М. Голяченко (*відповід. редактор*), Л.Я. Ковальчук (*заст. головного редактора*),
Ю.Б. Яценко (*заст. головного редактора*) О.Р. Ситенко (*відповід. редактор*), Б.П. Криштопа,
В.Ф. Москаленко, М.Є. Поліщук, А.М. Сердюк, І.М. Солоненко, Ю.В. Пакін,
Л.А. Чепелевська, А.О. Голяченко, В.М. Лехан, Н.О. Теренда, Н.П. Ярош

РЕДАКЦІЙНА РАДА

В.І. Агарков (*Донецьк*), О.Ю. Майоров (*Харків*), В.О. Волошин (*Київ*),
М.В. Голубчиков (*Київ*), В.В. Єлагін (*Київ*), О.В. Любінець (*Львів*), А.М. Нагорна (*Київ*),
Н.О. Сайдакова (*Київ*), В.Й. Шатило (*Житомир*), С.А. Куковякін (*Росія*), Івона Бояр (*Польща*)

Журнал включено до Переліку №1 наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися
результати дисертаційних робіт на здобуття вченого ступеня кандидата і доктора наук
(додаток до постанови Президії ВАК України від 14.04.10 №1-05/3)
Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Google Scholar

Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського інституту стратегічних досліджень
(протокол №2 від 27.02.2014)

Передплатний індекс – 22867

Адреса редакції

02099, м. Київ, пров. Волго-Донський, 3
E-mail: uisr_moz@ukr.net
Тел./факс: (044)576-41-19; 576-41-09

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №12202-1086Р від 15.01.2007 р.

Адреса видавництва і друкарні

46001, м. Тернопіль, Майдан волі, 1
Видавництво «Укрмедкнига» ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»
телефон: (0352) 43-49-56; 52-80-09; 52-72-33
Розрахунковий рахунок №31252273210444 в ГУ ДКУ в Тернопільській області
МФО 838012 Код ЄДРПОУ 02010830

Одержувач платежу : ДВНЗ „Тернопільський медичний університет імені І. Я. Горбачевського”
для журналу “Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України”
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи ДК №2215 від 16.06.2005

Організація медичної допомоги

О.О. Дудіна, А.В. Терещенко Перші результати впровадження заходів Національного проекту «Нове життя» – нова якість охорони материнства та дитинства»

І.Ю. Батманова, Г.О. Слабкий Сучасні підходи до організації медичної допомоги населенню з хворобами крові та кровотворних органів

А.О. Ковальчук Шляхи оптимізації медико-технічної бази для забезпечення хірургічного лікування тяжко обпечених хворих

О.М. Голяченко, Л.М. Романюк, О.В. Левченко Статистичні таємниці

Управління охороною здоров'я

В.Г. Гінзбург Обґрунтування нормативів навантаження лікарів-акушерів-гінекологів акушерських стаціонарів різних рівнів

Боротьба із соціально небезпечними хворобами

І.Т. П'ятночка, С.І. Корнага, В.І. П'ятночка Уніфікований клінічний протокол медичної допомоги «Туберкульоз» (2012) – високо-ефективний динамічний дороговказ

Здоров'я населення: тенденції та прогнози

Н.О. Рингач, А.О. Керецман Втрачені роки потенційного життя внаслідок передчасної смертності в Україні: обсяг і структура

Економіка охорони здоров'я

М.В. Шевченко Оцінка ефективності бюджетних програм «Первинна медична допомога населенню» у пілотних регіонах

І.Ю. Андрієвський Центильний метод обґрунтування ліжкового фонду при формуванні госпітального округу

Здоров'я і суспільство

І.С. Миронюк, В.Й. Шатило Соціально-демографічний портрет ВІЛ-інфікованого трудового мігранта – жителя Закарпатської області

Ю.В. Думанський, Г.К. Северин Дорічна летальність хворих на злоякісні новоутворення

Медичні норми

В.Є. Бліхар Розвиток і перспективи законодавчого забезпечення раціонального використання лікарських засобів в Україні

Organization of medical care

O.O. Dudina, A.V. Tereshchenko First results of actions the National Project «New life» – new quality of maternity and childhood protection»

I.Yu. Batmanova, G.O. Slabkyi Modern approaches to health care organization to the population with diseases of blood and blood-forming bodies

A.O. Kovalchuk Ways of optimization of medical and technical base for providing surgical treatment of heavy burns patients

O.M. Holyachenko, L.M. Romanyuk, O.V. Levchenko Secrets of statistics

Health care management

V.G. Ginzburg Substantiation of normative workload of doctors obstetrician gynaecologists of obstetric hospitals of various levels

Struggle against social-dangerous diseases

I.T. Pyatnochka, S.I. Kornaha, V.I. Pyatnochka Compatible Clinical Protocol of medicare «Tuberculosis» (2012) – high-efficiency dynamic pointer

Health of the population: tendencies and forecasts

N.O. Rynkach, A.O. Keretsman Potential life lost years due to premature mortality in Ukraine: volume and structure

Health care economy

M.V. Shevchenko Assessment of budgetary programs efficiency «Primary health care for population» in the pilot regions

I.Yu. Andriyevskiy Centile method of substantiation bed fund in hospital districts forming

Health and society

I.S. Myronyuk, V.Y. Shatylo Socio-demographic profile of the HIV-positive migrant worker who is a resident of Transcarpathian region

Yu.V. Dumansky, G.K. Severin Annual mortality of patients with malignant neoplasms

Medical standards

V.Ye. Blihar Development and prospects of legislative ensuring of medical products rational use in Ukraine

Міжнародний досвід

N.T. Kucherenko The comparative analysis of health care system development models in Ukraine and in some countries of the world

Підготовка медичних кадрів

О.М. Дорошенко, Т.М. Волосовець, М.В. Дорошенко Стоматологічні аспекти у діяльності сімейних лікарів

Дискусії

О.Н. Литвинова, Н.Я. Панчишин, В.С. Коломийчук Пріоритетні кроки в розвитку охорони здоров'я України на новому етапі становлення системи

The international experience

69 *N.T. Kucherenko* The comparative analysis of health care system development models in Ukraine and in some countries of the world

Medical personnel training

74 *O.M. Doroshenko, T.M. Volosovets, M.V. Doroshenko* Stomatologic aspects in family doctors activity

Discussions

78 *O.N. Litvinova, N.Ya. Panchyshyn, V.S. Kolomyichuk* Priority steps in health care development of Ukraine at new stage of system formation

І.Ю. БАТМАНОВА¹, Г.О. СЛАБКИЙ²

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ З ХВОРОБАМИ КРОВІ ТА КРОВОТВОРНИХ ОРГАНІВ

¹Донецький національний медичний університет ім. М. Горького, Україна

²ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»

Мета: обґрунтувати та розробити сучасну модель надання медичної допомоги хворим на хвороби крові та кровотворних органів на регіональному рівні.

Матеріали і методи. У дослідженні використано бібліосемантичний, системного підходу, аналітико-синтетичний методи.

Результати. Розроблена модель ґрунтується на принципово нових функціонально-організаційних підходах: створення структурованої за рівнями медичної допомоги моделі із залученням до надання гематологічної допомоги на первинному рівні лікарів загальної практики – сімейних лікарів; на вторинному рівні в рамках госпітального округу створення діагностично-консультативних кабінетів з денними стаціонарами та на третинному рівні в складі обласної клінічної лікарні – обласного гематологічного центру.

Висновки. Недоліки у наданні гематологічної допомоги пов'язані з організаційно-управлінськими аспектами. Стратегічним напрямком розробленої моделі стало підвищення якості, ефективності та доступності гематологічної допомоги через реалізацію заходів управлінського та організаційного характеру. Структурну основу запропонованої моделі складають наявні ресурси системи охорони здоров'я, однак її впровадження вимагає додаткових фінансових ресурсів на матеріально-технічне забезпечення відповідно до галузевих стандартів.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: хвороби крові та кровотворних органів, організація медичної допомоги, модель.

На фоні зростання захворюваності населення на хвороби крові та кровотворних органів виявлено недоліки у всіх компонентах системи гематологічної медичної допомоги [1-7]. Дослідження дозволило встановити, що більшість виявлених недоліків у системі медичної допомоги хворим на хвороби крові та кровотворних органів пов'язані з організаційно-управлінськими аспектами – структурною організацією як амбулаторної, так і стаціонарної медичної допомоги на територіальному рівні, відсутністю сучасних організаційних та клінічних технологій, що призводить до високого рівня інвалідизації та смертності населення.

Мета роботи: обґрунтувати та розробити сучасну модель надання медичної допомоги хворим на хвороби крові та кровотворних органів на регіональному рівні.

Матеріали і методи. У дослідженні використано бібліосемантичний, системного підходу, аналітико-синтетичний методи, результати власних досліджень.

Результати дослідження та їх обговорення. Удосконалення медичної допомоги хворим на хвороби крові та кровотворних органів можливе у рамках реформування системи медичної допомоги населенню.

Ключовою ідеєю є послідовне вирішення пріоритетної проблеми забезпечення пацієнтів з хво-

роби крові та кровотворних органів якісною та доступною медичною допомогою шляхом оптимізації структури і процесів надання гематологічної медичної допомоги. Розробка практичної моделі проводилася з позиції системного підходу на рівні системи гематологічної допомоги у великій промисловій області в цілому.

Досягнення кінцевої мети підвищення якості та доступності медичної допомоги пацієнтам з хворобами крові та кровотворних органів потребують вирішення конкретних задач: структурної перебудови гематологічної служби з рішенням проблеми ресурсного, у тому числі кадрового, забезпечення; безперервного підвищення якості гематологічної медичної допомоги (ГМД) та управління службою.

Структурна перебудова служби передбачає на рівні первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) залучення до надання медичної допомоги пацієнтам гематологічного профілю лікарів загальної практики-сімейних лікарів (ЛЗП-СЛ) в межах затверджених кваліфікаційних характеристик та їх компетенцій. На вторинному рівні на базі лікарень для інтенсивного лікування пацієнтів створення спеціалізованих діагностико-консультативних спеціалізованих гематологічних кабінетів (діагностична база формується за рахунок лікарні). Спеціалізовані стаціонарні відділення для надання медичної допомоги вказаній категорії пацієнтів формуються з розрахунку одне

відділення на 40 ліжок на 1 млн жителів області. Для надання високоспеціалізованої медичної допомоги пацієнтам з хворобами крові та кровотворних органів формується обласний спеціалізований гематологічний центр з консультативним кабінетом, стаціонарним відділенням. На базі цієї лікарні в складі обласного діагностичного центру формується лабораторія проведення високозатратних та високотехнологічних досліджень для верифікації діагнозу з метою визначення схеми лікування.

Питання ресурсного забезпечення вирішується шляхом укомплектування усіх структур, які задіяні у процесі надання медичної допомоги хворим з хворобами крові та кровотворних органів, відповідно до табелів оснащення та їх фінансуванням з різних джерел, не заборонених законодавством, відповідно до протоколів надання медичної допомоги.

Рішення задачі кадрового забезпечення служби передбачає сучасну підготовку лікарів-гематологів стаціонарних відділень та діагностично-консультативних кабінетів, позаштатних лікарів-гематологів на рівні адміністративних територій (із числа спеціалістів іншого профілю) та лікарів загальної практики/сімейної медицини з медичної допомоги пацієнтам з хворобами крові та кровотворних органів відповідно до нових технологій надання гематологічної медичної допомоги, що ґрунтується на доказах. Для цього пе-

редбачено створення системи безперервної післядипломної професійної підготовки спеціалістів шляхом організації навчально-тренінгового центру на базі спеціалізованого обласного гематологічного центру.

Безперервне підвищення якості гематологічної медичної допомоги забезпечується шляхом розробки локальних клінічних протоколів на рівні госпітального округу з надання гематологічної допомоги, які ґрунтуються на національних протоколах та доказовій базі і відповідають кращим світовим взірцям; запровадження системи контролю якості медичної допомоги відповідно до індикаторів якості ГМД.

Загальне управління гематологічною службою на рівні області забезпечує Департамент охорони здоров'я обласної державної адміністрації, для чого введена посада обласного позаштатного лікаря-гематолога. Для підвищення відповідальності територіальних органів управління охороною здоров'я в обов'язки заступників начальників управлінь вводиться персональна їх відповідальність за організацію гематологічної допомоги населенню. Роботу в цьому напрямку вони організовують через відповідних позаштатних спеціалістів та заступників головних лікарів закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) з лікувальної роботи.

Обґрунтована і розроблена функціонально-організаційна модель надання ГМД на рівні області представлена на рисунку.

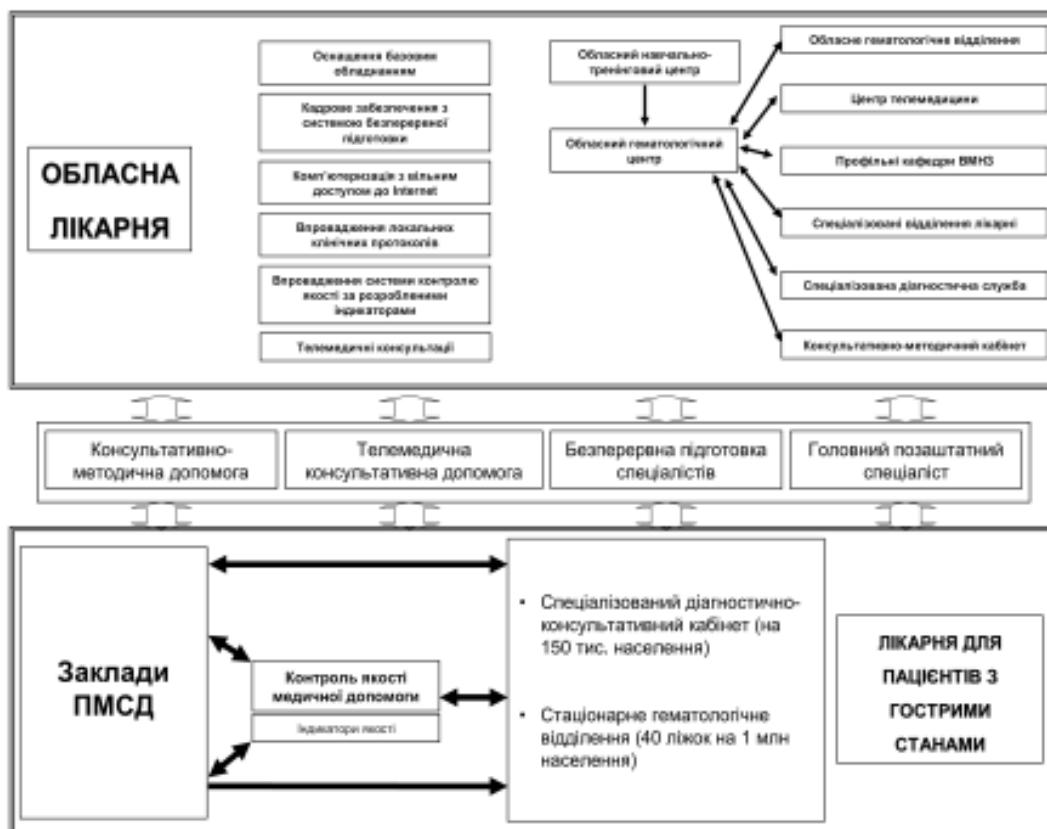

Рис. Функціонально-організаційна модель надання гематологічної медичної допомоги на рівні області

Зв'язок спеціалістів обласної лікарні зі спеціалістами ЗОЗ нижчих рівнів надання медичної допомоги здійснюється шляхом:

- проведення семінарів, тренінгів та практичних занять для лікарів-гематологів, лікарів-спеціалістів іншого профілю, які задіяні у наданні медичної допомоги пацієнтам з хворобами крові та кровотворних органів та ЛЗП-СЛ на базі створеного при обласній лікарні тренінгового центру з метою безперервної їх професійної підготовки;
- організації виїзних планових та ургентних консультацій спеціалістів обласної лікарні в ЗОЗ II рівня надання медичної допомоги;
- організації телемедичних консультацій, що дасть можливість прискорити надання висококваліфікованої гематологічної допомоги в складних випадках.

Стратегічним напрямком обґрунтованої та розробленої моделі стало підвищення якості, ефективності та доступності медичної допомоги пацієнтам при захворюваннях крові та кровотворних органів через реалізацію заходів управлінського та організаційного характеру.

Тактичним напрямком моделі стала структуризація гематологічної медичної допомоги за рівнями її надання: первинним, вторинним та третинним.

Центральним елементом запропонованої функціонально-організаційної моделі надання гематологічної медичної допомоги на рівні області стає обласний гематологічний центр з визначеними функціями у складі обласної клінічної лікарні.

Структурну основу моделі надання медичної допомоги хворим на хвороби крові та кровотворних органів складають наявні ресурси діючої системи охорони здоров'я.

Її впровадження вимагає додаткових фінансових ресурсів на матеріально-технічне забезпечення відповідно до галузевих стандартів.

Висновки

Інноваційним є обґрунтування принципово нових функціонально-організаційних підходів до надання гематологічної медичної допомоги. Вони полягають у створенні структурованої за рівнями медичної допомоги моделі із залученням до надання гематологічної допомоги на первинному рівні ЛЗП-СЛ відповідно до їх компетенцій; на вторинному рівні створення діагностично-консультативних кабінетів з денними стаціонарами та стаціонарних гематологічних відділень з розрахунку 40 ліжок на 1 млн населення, а на третинному рівні у складі обласної клінічної лікарні – обласного гематологічного центру з визначеними функціями.

Другою інновацією є безперервна післядипломна підготовка спеціалістів: лікарів-гематологів, ЛЗП/СМ, лікарів інших профілів, які причетні до надання медичної допомоги пацієнтам з хворобами крові та кровотворних органів (хірурги, акушери-гінекологи, гастроентерологи, терапевти тощо).

Третьою інновацією є запровадження сучасної системи контролю якості гематологічної медичної допомоги шляхом впровадження індикаторів якості гематологічної медичної допомоги з розробкою локальних клінічних протоколів на рівні госпітального округу.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням доступності та якості медичної допомоги хворим на хвороби крові та кровотворних органів в умовах реформування галузі.

Список літератури

1. Батманова І. Ю. Об организации медицинской помощи больным с лимфогрануломатозом / И. Ю. Батманова, Г. А. Слабкий // Укр. мед. альм. – 2005. Т. 8, № 4. – С. 23–27.
2. Батманова І. Ю. Динаміка захворюваності дорослого населення Донецької області на хвороби крові та кровотворних органів / І. Ю. Батманова, Г. О. Слабкий // Вісн. соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2006. – № 3. – С. 29–34.
3. Батманова І. Ю. До моделі організації медичної допомоги хворим на лімфогранулематоз на регіональному рівні / І. Ю. Батманова, Г. О. Слабкий // Матеріали X конгр. Світової федерації українських лікарських товариств. Чернівці–Київ–Чикаго, 2004. – С. 628.
4. Батманова І. Ю. Оцінка гематологічними хворими стану стаціонарної спеціалізованої медичної допомоги / І. Ю. Батманова // Вопросы здравоохранения Донбасса: сб. научн. статей. – Донецк, 2005. – С. 37–40.
5. Батманова І. Ю. Питання надання медичної допомоги гематологічним хворим в рамках сімейної медицини / І. Ю. Батманова, Г. О. Слабкий // Міжнар. мед. журн. – Спецвип. : Матеріали II з'їзду лікарів загальної (сімейної) практики України, 25-26 жовт. 2005 р. – С. 81.
6. Батманова І. Ю. Проблеми організації стаціонарної допомоги пацієнтам з хворобами крові та кровотворних органів у Донецькій області / І. Ю. Батманова, Г. О. Слабкий // Вісн. соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2006. – № 2. – С. 59–62.
7. Батманова І. Ю. Щодо оптимізації організації гематологічної допомоги на рівні великого промислового регіону / І. Ю. Батманова // Матеріали XI конгр. світової федерації Українських лікарських товариств. – Полтава–Київ–Чикаго, 2006. – С. 665.

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОРГАНИЗАЦИИ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ НАСЕЛЕНИЮ С БОЛЕЗНЯМИ КРОВИ И КРОВЕТВОРНЫХ ОРГАНОВ*И.Ю. Батманова¹, Г.А. Слабкий²*¹Донецкий национальный медицинский университет им. М. Горького, Украина²ГУ «Украинский институт стратегических исследований МЗ Украины»

Цель: обосновать и разработать современную модель оказания медицинской помощи больным болезнями крови и кроветворных органов на региональном уровне.

Материалы и методы. В исследовании использованы библиосемантический, системного подхода, аналитико-синтетический методы.

Результаты. Разработанная модель основана на принципиально новых функционально-организационных подходах: создание структурированной по уровням медицинской помощи модели с привлечением к оказанию гематологической помощи на первичном уровне врачей общей практики – семейных врачей; на вторичном уровне в рамках госпитального округа создание диагностически-консультативных кабинетов с дневными стационарами и на третичном уровне в составе областной клинической больницы – областного гематологического центра.

Выводы. Недостатки в оказании гематологической помощи связаны с организационно-управленческими аспектами. Стратегическим направлением разработанной модели стало повышение качества, эффективности и доступности гематологической помощи через реализацию мер управленческого и организационного характера. Структурную основу предложенной модели составляют наличные ресурсы системы здравоохранения, однако ее внедрение требует дополнительных финансовых ресурсов и материально-технического обеспечения в соответствии с отраслевыми стандартами.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: болезни крови и кроветворных органов, организация медицинской помощи, модель.

MODERN APPROACHES TO HEALTH CARE ORGANIZATION TO THE POPULATION WITH DISEASES OF BLOOD AND BLOOD-FORMING BODIES*I.Yu. Batmanova¹, G.O. Slabky²*¹Donetsk National Medical University named after M. Gorky, Ukraine²SI «Ukrainian Institute of Strategic Research of MPH of Ukraine»

Purpose: to substantiate and develop modern model of medical care for patients with diseases of blood and blood-forming bodies at the regional level.

Materials and methods. In study biblio semantic, systematic approach, analytical and synthetic methods are used.

Results. The developed model is based on essentially new functional and organizational approaches: creation of structured model on levels of health care with involving the provision of haematology care at the primary level of general practice / family doctors, at the secondary level within the framework of hospital district creating diagnostic advisory offices of the day-care hospitals and at tertiary level in structure of regional clinical hospital – regional haematology centre.

Conclusions. Lacks of haematology care provision related to organizational and managerial aspects. Strategic direction of the developed model became of quality, effectiveness and accessibility improvement of haematology care through realization of management and organizational measures. The structural basis of the proposed model is made with available resources of health care, but its implementation requires additional financial resources for logistical support according to industry standards.

KEY WORDS: diseases of blood and blood-forming bodies, organization of health care, model.

Рукопис надійшов до редакції 05.12.2013 р.

Батманова Ірина Юріївна – заступник генерального директора Донецького обласного клінічного територіального медичного об'єднання.

Слабкий Геннадій Олексійович – д.мед.н., проф., директор ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»; тел.: (044) 576-41-19.